

Asia: VN/14930/2022

Vuoroasuvan lapsen elatusavun suuruuden arvioiminen; työryhmän ehdotus

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kasper- Kasvatus- ja perheneuvonta ry haluaa lausuntonaan lausua seuraavaa:

Työryhmän ehdotus on perusteltava ja kannatettava, koska vuoroasuminen on yleinen asumismuoto eron jälkeen. Lapsen elatuksen ei tulisi ohjata vanhempien päätöksen tekoa lasten asumisjärjestelyiden suhteen, vaan lähtökohtana tulee aina olla lapsen edun mukainen valinta. Vuoroasuminen ei saisi olla vain hyvin toimeentulevien perheiden vaihtoehto, vaan sen tulisi olla mahdollista kaikille silloin, kun se on lapsen edun mukaista. Vuoroasuvien lasten tilanne on huomioitava myös yleisesti sosiaaliturva uudistuksessa.

Yhteinen ohjeistus elatuksen suhteen vahvistaa perheiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Esitys tasapuolistaa vanhempien elatusvastuuta vuoroasumistilanteessa ja vähentää sen merkitystä kumman luona lapsi on kirjoilla. On hyvä, että on joustoa siinä, että lapsen yleiset kustannukset voidaan jakaa myös tosiasiallisen käytännön mukaisesti ja perheiden moninaiset tilanteet huomioiden. Hyvää on, että lapsen asumiskustannuksiin jyvitetään lapsen osuus molempien vanhempien asumiskustannuksista. Perheillä on moninaisia elämäntilanteita, ja on kannatettavaa, että kohtuullisuusarviointi on nostettu erityisen tärkeäksi.

Oikeusministeriön (v. 2007) ohjetta elatusavun suuruuden arvioinnissa käytetään paljon, joten sen päivittäminen vuoroasumistilanteen paremmin huomioonottavaksi on erittäin tarpeellista ja edistää käytäntöjen yhtenäistämistä; lapsen luonapidosta ja asumisesta vanhemmille aiheutuvien kustannusten oikeudenmukainen huomioonottaminen on tärkeää myös sen vuoksi, että siten on ehkä mahdollista vähentää vanhempien välisiä ristiriitoja, jotka usein liittyvät kustannusten jakamiseen. Elatusapuohjeen päivitys voi edistää elatusavusta sopimista, jos vanhemmat kokevat että heitä kohdellaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Varsinkin vuoroasuvien lasten vanhemmat ovat tehneet muita harvemmin viranomaisen vahvistaman elatusapusopimuksen.

Oikeusministeriön ehdotuksessa ei oteta kantaa siihen, miten elatustuki ratkaistaan tilanteessa, jossa vuoroasuvan lapsen kummallakaan vanhemmalla ei ole elatuskykyä. Nykyisen elatustukilain

mukaan lapsella on oikeus elatustukeen, jos elatusapua ei ole vahvistettu maksettavaksi elatusvelvollisen puutteellisen elatuskyvyn vuoksi. Lapsella ei kuitenkaan ole oikeutta elatustukeen, jos lapsi asuu elatusvelvollisen luona. Tarkoittaisiko tämä, että lapselle maksettaisiin em. tilanteessa elatustukea vain toiseen talouteen? Entä maksettaisiinko tuki täysimääräisenä vai osittaisena (suhteessa vuoroasumisen perusteella jaettuun elatusvastuuseen). Vuoroasumistilanteessa lapsen katsotaan asuvan kummankin vanhempansa luona, mutta viime kädessä lapsen kirjoilla olo-osoite vaikuttaisi siihen, kummalle vanhemmalle tuki maksettaisiin. Johtaisiko tämä tilanteeseen, jossa pienituloiset vanhemmat eivät valitse vuoroasumista varmistaakseen täysimääräisen elatustuen. Tämä nostaa esiin kysymyksen, onko tarpeen päivittää myös elatustukilainsäädäntöä?

Elatusavun laskemiseksi tehtävä laskuri on kannatettavaa. On tärkeää, että vanhemmat ymmärtävät mistä lasten elatus ja vanhempien elatuskyky koostuu. Asioiden ymmärtäminen ja perustelut vähentävät vanhempien ristiriitoja elatuksen suhteen ja sitä kautta helpottaa lapsen asemaa eron jälkeen. Olisi hyvä, että ohjeistus lapsen elatuksesta vuoroasumisessa olisi kaikkien vanhempien saatavilla ja hyödynnettävissä myös silloin sopimuksia ei vahvisteta lastenvalvojan luona vaan vanhemmat sopivat asioista keskenään.

Perheiden näkökulmasta tärkeää, että perheiden arjen tilanteet ja käytännöt tulevat ohjeistuksissa huomioiduksi ja heille tueksi ratkaisujen tekemiseen.

Erittäin tärkeitä huomioita lausuntoluonnoksessa ovat siis asumisvaihtoehtojen neutraali kohtelu, laskurin kehittämisen tarpeellisuus, käytäntöjen yhtenäistäminen, ohjeistuksen saatavuus ja sen ymmärrettävyys vanhempien näkökulmasta sekä vanhempien välisten ristiriitojen vähentäminen tätä kautta.

Frisk Salla
Kasper - Kasvatus- ja perheneuvonta ry

Välimäki Sanna
Kasper - Kasvatus- ja perheneuvonta ry